

Oprava náhonu Mlýnka v Odrách

OBJEDNATEL:

VODNÍ DÍLA - TBD a. s.,
Hybernská 1617/40, 110 00 Praha 1

ZHOTOVITEL:

Doc. RNDr. **Bohumír LOJKÁSEK, CSc.**
Korunní 74, 709 00 Ostrava – Mariánské Hory

ZÁŘÍ 2021

ÚVOD

Biologický průzkum místního náhonu byl proveden na základě požadavku objednatele ze dne 6. 9. 2021.

Předmětem terénního šetření bylo zjištění druhové skladby fauny vázané na vodní prostředí koryta náhonu a posouzení možného vlivu záměru na dotčenou biocenózu.

1. VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Zájmové území se nachází v podélném profilu umělého vodního náhonu v trase o délce 100 m od křížení s ulicí Potoční, ve směru proudění vody, na území Města Odry v okrese N. Jičín.

2. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ZÁMĚRU INVESTORA

Řešený úsek je součástí komplexní opravy, která probíhá v celém poškozeném úseku náhonu Mlýnka s cílem zabezpečení zavodnění rybníků firma Denas Studénka, s.r.o. v průměrném množství 70 l.s^{-1} s maximem 125 l.s^{-1} .

Prostorově jde o trasu za ulicí Potoční. Pod ulicí Potoční vede náhon Mlýnka v betonových rámových propustcích, které jsou napojeny na původní klenbový propustek v délce cca 17 m, který je ve špatném stavu a následně přechází do otevřeného koryta, které je v délce cca 25 m stabilizováno po stranách betonovými panely, které se místy bortí do koryta a jsou zde použity rozpěry. Náhon se nachází mezi soukromým pozemkem a pozemkem ve vlastnictví města Odry. Náhon je špatně přístupný ze strany města (v celé délce jsou stromy), je zanesen sedimenty s různým komunálním odpadem.

Navrhované řešení v daném úseku spočívá v odstranění stávajícího klenbového propustku a nahrazení betonovými rámovými propustky otevřený úsek náhonu bude zatrubněn betonovými rámovými propustky v celkové délce do 30 m.

3. CHARAKTERISTIKA STANOVIŠTNÍCH PODMÍNEK

Náhon v zájmové trase je umělým vodním dílem o šířce cca 2 – 5 m, jehož břehy jsou po obou stranách tvořeny betonovými opevňovacími prvky o výšce cca 1,3 m nad úroveň stávající hladiny vody. Jedná se o kanalizovaný úsek, kde struktura dnového substrátu je různorodá od bahnitě frakce a hlinitopísčité až štěrkovité sedimenty, které jsou uloženy z části na betonovém podkladu. Mocnost bahnitých sedimentů, které jsou porostlé ruderní vegetací, dosahuje lokálně až 0,3 m. Tyto osušené sedimenty zužují omývaný profil dna až na šířku jednoho metru, kde voda protéká rozkládajícím se mrtvým dřevem větví a částí kmenů. Stávající jakost vody v korytě je relativně dobrá. Zájmový úsek náhonu má pro vodní faunu nízkou úkrytovou kapacitu

a vodní organismy, konkrétně ryby byly zjištěny pouze v místech úkrytů tvořených mrtvým dřevem, zejména padlými větvemi. Roli funkčního biokoridoru v podélném profilu náhon plní velmi omezeně, neboť jeho výše situované úseky jsou ve značných vzdálenostech vedeny subterestricky, kde je pro vodní organismy, zejména obratlovce nevyužitelné prostředí. Rovněž pod zájmovým, kde se nachází historický betonový objekt, je koryto protiproudě migračně neprostupné.

Hodnocený úsek není součástí zvláště chráněného území ani na něj přímo nenavazuje.

4. METODIKA PRŮZKUMU

Biologický průzkum byl s ohledem na charakter záměru soustředěn pouze a na vodní koryto a jeho navazující břehy, které by mohly být záměrem dotčeny. Průzkum vodního prostředí byl proveden elektrolovem. V době terénního šetření byl průměrný průtok vody a podmínky umožňovaly objektivní posouzení výskytu jednotlivých druhů ichtyofauny, jejich velikostní struktury a případnou přítomnosti dalších druhů živočichů, vázaných na vodní prostředí toku. Vzhledem k přehlednosti terénu a ročnímu období bylo možné provést podrobné posouzení terestrické části dotčeného profilu ve vztahu k ostatním organismům biocenózy zájmové lokality.

5. VÝSLEDKY PRŮZKUMU

Makrozoobentos

V hodnoceném úseku nebyl zjištěn výskyt raka říčního (*Astacus astacus*). Rovněž přítomnost velkých mlžů nebyla v zájmovém úseku náhonu potvrzena.

Mihulovci

Přes zevrubný průzkum jemných sedimentů, nebyla zjištěna přítomnost populace mihule potoční (*Lampetra planeri*).

Ryby

V zájmovém úseku Mlýnky byla v době průzkumu zjištěna přítomnost 1 druhu ryby. Konkrétně se jedná o střevli potoční (***Phoxinus phoxinus***), která je v zájmovém úseku zastoupena cca 30 jedinci, kteří se vyskytují pouze v úseku o délce cca 4m, kde nacházejí úkryt v spadáných větvích. (Příloha Obr. 1)

Obojživelníci

V hodnoceném úseku nebyla v době průzkumu zjištěna přítomnost obojživelníků. Koryto Mlýnky neskýtá obojživelníkům, v daném případě žábám, vhodné podmínky k trvalému pobytu. V dané souvislosti je možné konstatovat, že kolmé břehové opevnění zájmového úseku je pro

obojživelníky nepřekonatelnou bariérou a v dané lokalitě může působit jako past, z níž není možného úniku a může být příčinou jejich hynutí.

Plazi

V hodnoceném nebyl výskyt plazů zjištěn, což je z hlediska časového očekávaný výsledek. Současně je však nutné podotknout zejména skutečnost, že v zájmovém úseku nejsou podmínky, které nárokům terestrických i semiakvatických plazů mohly vyhovovat.

Ptáci

V době průzkumu bylo zjištěno, že příslušná část vodního koryta náhonu nemá podmínky, které by splňovaly nároky zvláště chráněných i jiných druhů ptáků na jejich hnízdění nebo dlouhodobý pobyt.

Savci

V hodnoceném úseku nejsou vhodné podmínky, které by vyhovovaly nárokům zvláště chráněných a jiných savců na budování trvalých úkrytů. Na druhé straně je evidentní, že koryto je využíváno **vydrou říční (*Lutra lutra*)** jako příležitostné loviště a migrační trasa, jak ukazují různověké hromádky trusu v místech, kde voda z náhonu vytéká z prostoru klenutého akvaduktu pod ulicí Potoční (Příloha Obr. 2)

Na základě provedeného průzkumu lze konstatovat, že v zájmovém úseku Mlýnky byla zjištěna přítomnost zástupců dvou zvláště chráněných druhů obratlovců, konkrétně střevle potoční, která je řazena mezi zvláště chráněné druhy fauny ČR v kategorii druh ohrožený a v dané lokalitě trvale žije a vydry říční. Která náleží k silně ohroženým druhům fauny ČR, a danou lokalitu využívá jako příležitostné loviště.

6. MOŽNÉ VLIVY POSUZOVANÉHO ZÁMĚRU NA ZÁJMY OCHRANY PŘÍRODY

Vlivy na faunu

Na základě terénního šetření v celém podélném profilu zájmového úseku lze očekávat, že jakýkoliv zásah do vodního prostředí může být významným přímým fyzickým ohrožením přítomných jedinců ryb. Zvláště juvenilní ryby by mohly být ohroženy přímo pracovními stroji v místě zásahu a současně i do vzdálenosti nejméně 500 m směrem po proudu od místa realizace zemních prací ve dně náhonu, silným zákallem vody při jejím nízkém průtoku a vysoké teplotě.

Na druhé straně lze vyloučit, že realizace záměru by mohla mít významný negativní dopad na biotop zvláště chráněných druhů, nebo na jejich populace. Důvodem je skutečnost, že střevle

potoční patří již několik let k jednomu z nejrozšířenějších druhů ryb v povodí Odry a početnost jejich populací i její rozšíření již aktuálnímu zařazení mezi zvláště chráněné druhy fauny neodpovídá.

Vlivy na ekologické funkce vodního prostředí náhonu a krajiny ráz

Úprava zájmového úseku, který má být v rámci záměru investora v délce 25 m uzavřen je z biologického i ekologického hlediska téměř bezvýznamná. Důvodem je skutečnost, že se jedná jen o část kanalizované trasy, jejíž ekologická role jako biokoridoru a významného krajinného prvku je pro většinu živých organismů téměř bezcenná. S ohledem na obojživelníky lze roli takto kanalizovaného úseku hodnotit spíše jako rizikovou, kdy uzavření koryta by v daném případě sehrálo pozitivní roli.

Ve vztahu ke krajinářskému hledisku je posuzovaný záměr ryze lokální, a proto v širším kontextu zanedbatelný.

7. NÁVRH OPATŘENÍ K OMEZENÍ DOPADU ZÁMĚRU NA CHRANĚNÉ ZÁJMY

V případě, že k realizaci záměru skutečně dojde a zásah do vodního prostředí bude prováděn, je nezbytné, aby před jeho zahájením byl ČRS MO Vítkov zorganizován a proveden záchranný odlov ryb.

S ohledem na výskyt střevle potoční by z formálního hlediska bylo žádoucí, aby odlov byl proveden v době mimo její rozmnožování, nejlépe v době od 1. září do konce října kdy již i juvenilní jedinci dosahují rozměrů zachytitelných jemným rybářským podběrákem a teplota vody nedosahuje vysokých hodnot, která by zvyšovala mortalitu ryb narkotizovaných elektrickým proudem.

V kontextu se skutečností, že tamní výskyt střevle se týká řádově nízkých desítek jedinců, z nichž větší část je juvenilních a dosud se nerozmnožuje, považuji za zbytečné zahájení prací kvůli této skutečnosti časově limitovat.

Po provedení odlovu proto navrhuji, aby k elektrodlovu byly použity jemné sítky a mohla tak být odlovena veškerá vývojová stadia ryb, pokud by byl odlov proveden během jara a prvních letních měsíců.

Co se týká zákalu vody, který při opravě dané části náhonu hrozí doporučuji provést nahrnutí horní hrázky pro osazení mobilního potrubí pro převod vody tak, aby pod stavenišťem nedocházelo k jejímu zákalu a ohrožení tam se případně vyskytujících ryb.

8. ZÁVĚR

Na základě provedeného průzkumu se ukázalo, že oprava zájmového úseku koryta Mlýnky v posuzované lokalitě je z hlediska biologického i ekologického zcela marginální a dotčené biocenózy navazující trasy vodního koryta se prakticky negativně nedotkne. Jeho funkce biokoridoru a významného krajinného prvku je v současnosti zcela potlačena. Z hlediska lokálně krajinářského lze jeho betonové a kanalizované koryto hodnotit jako prvek rušivý.

Jelikož náhon je však oživen zvláště chráněným druhem ryby, ze zákonných důvodů nelze záměr realizovat tak, aby došlo k jakémukoliv podcenění této skutečnosti.

Po zkušenostech s řešením podobných případů v malých vodních tocích, bylo navrženo řešení, u něž lze očekávat, že biocenóza náhonu bude dotčena co nejméně a krátkodobě.

S ohledem na výskyt střevle potoční, a očekávaný rasantní zásah do jejího biotopu, bude nutné, aby investor požádal o výjimku ze zákazu podle § 56 zákona č. 114/1992 Sb. pro tento druh, konkrétně o výjimku ze zákazu rušit a zraňovat jedince a poškozovat jejich biotop.

S ohledem na výskyt pobytových znaků vydry říční nepovažují za nutné o výjimku žádat, neboť dopad posuzovaného záměru na její jedince je zcela zanedbatelný a nelze jej jakkoliv kvantifikovat.

V případě akceptování navržených opatření lze předpokládat, že posuzovaný záměr bude z biologického i ekologického hlediska akceptovatelný a nebude v přímém rozporu s chráněnými zájmy ochrany přírody a krajiny.

V Ostravici 9. 9. 2021

Bohumír Lojkásek

Doc. RNDr. Bohumír LOJKÁSEK, CSc.
vodní ekosystémy
zoologie obojživelníků, ichthyologie
Korunní 74
709 00 Ostrava - Mariánské Hory
IČO: 64982050

Příloha

Obr. 1. Střevle potoční v náhonu Mlýnka 8. 9. 2021 (Foto Lojkásek)

Obr. 2. Různověký trus vydry říční u vyústění akvaduktu Mlýnky pod ulicí Potoční 8. 9. 2021 (Foto Lojkásek)

